"यथारुचि यथार्थित्वं यथाव्युत्पत्ति भिद्यते।
आभासोऽप्यर्थ एकस्मिन्ननुसन्धानसाधितः"॥

अत्र भगवतः प्रियत्वादीनां वास्तवत्वाद्ग्रहीतृभेदाच्च न मालारूपकं न च भ्रान्तिमान् न चायमभेदे भेद इत्येवंरूपातिशयोक्तिः। तत्र हि "अन्यदेवाङ्गलावण्यमित्यादौ" लावण्यादेर्विषयस्य पृथक्त्वेनाध्यवसानं। न चेह भगवति गोपवधूप्रभृतिभिः प्रियत्वाद्यध्यवसीयते। प्रियत्वादेर्भगवति तत्काले तात्त्विकत्वात्। केचिदाहुः "अयमलङ्कारो नियमेनावश्यम्भावेनालङ्कारान्तरविच्छित्तिमूलः, उक्तोदाहरणे च शिशुत्वादीनां नियमाभिप्रायात् प्रियत्वादेर्भिन्नत्वाध्यवसाय" इत्यतिशयोक्तिरस्ति तत्सद्भावेऽपि च ग्रहीतृभेदेन नानात्वप्रतीतिरूपो विच्छित्तिविशेष उल्लेखाख्यभिन्नालङ्कारप्रयोजकः। श्रीकण्ठजनपदवर्णने "वज्रपञ्जरमिति" "शरणागतैः अम्बरविवरमिति" "वातिकैः" इत्यादिश्चातिशयोक्तेर्विविक्तो विषयः। इह च रूपकालङ्कारयोगः। वस्तुतस्तु "अम्बरविवरं" इत्यादौ भ्रान्तिमन्तमेवेच्छन्ति न रूपकं भेदप्रतीतिपुरःसरस्यैवारोपस्य गौणीमूलरूपकादिप्रयोजकत्वात्। यदाहुः शारीरकमीमांसाभाष्यव्याख्याने श्रीमद्वाचस्पतिमिश्राः "अपि च परशब्दः परत्र लक्ष्यमाणगुणयोगेन वर्त्तते इति"। यत्र प्रयोक्तृप्रतिपत्त्रोः सम्प्रतिपत्तिः स गौणः स च भेदप्रत्ययपुरःसर इति। इह तु वातिकानां श्रीकण्ठजनपदवर्णने भ्रान्तिकृत एव अम्बरविवरत्वाद्यारोप इति। अत्रैव च "तपोवनमिति" मुनिभिः